

УДК 658: 338.2:657

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-4-10>

МІСЦЕ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

О. В. ЧЕРНЕЦЬКА

кандидат економічних наук, доцент;

О. М. ГУБАРИК

кандидат економічних наук, доцент;

Б. В. ФЕДОРИШИН

здобувач другого (магістерського) рівня;

Є. В. СІРЕНКО

здобувач другого (магістерського) рівня,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Анотація. *Мета статті* полягає у визначенні місця обліково – інформаційного ресурсу в системі економічної безпеки та розробці рекомендації з оптимізації інформаційного забезпечення для потреб менеджменту суб'єкта підприємництва. **Методика дослідження.** Досягнення анонсованої мети здійснено на основі системного підходу за допомогою методів аналізу, синтезу, формалізації, опису, логічного узагальнення. **Результати.** Наголошено на ролі обліково-інформаційного забезпечення в формуванні економічної безпеки суб'єкта підприємництва. Акцентовано увагу на забезпеченні менеджерів підприємства достовірною, повною та своєчасною інформацією в процесі прийняття обґрунтованих управлінських рішень для потреб моніторингу ризиків та загроз фінансовій стійкості суб'єкта підприємництва, а також розробки заходів для мінімізації їх негативного впливу на економічну безпеку бізнесу. Визначено чинники економічної безпеки, що стало основою запропонованого алгоритму дії оптимізація інформаційного забезпечення для потреб менеджерів суб'єкта підприємництва. **Практична значущість результатів дослідження.** Пропоновані заходи захисту інформаційного простору, застосування спеціалізованого діджитал-інструментарію, високий рівень компетентності фахівців менеджменту, налагодження синергії інформаційних ресурсів на всіх рівнях управління дозволить мінімізувати ризики та загрози бізнес-середовища, а також забезпечить фінансову стабільність суб'єкта підприємництва.

Ключові слова: обліковий ресурс, інформаційне забезпечення, економічна безпека, ризики, суб'єкт підприємництва, аналітичний інструментарій, управлінські рішення, оптимізація.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Кожен суб'єкт підприємництва зацікавлений в максимальних результатах свого бізнесу, що проявляється в отриманні прибутку, розмір якого буде достатнім для задоволення економічних та соціальних потреб як власника бізнесу, так і його безпосередніх учасників (працівників, контрагентів, фіскальних органів, суспільства вцілому). В бізнес-середовищі важливим є забезпечення захисту від загроз зовнішнього економічного простору та внутрішніх ризиків зниження ефективності діяльності, що уособлюється в необхідному рівні економічної безпеки. В еру цифровізації бізнесу окремою важливою складовою є інформаційне забезпечення економічної безпеки суб'єкта підприємництва. Інформаційний ресурс формується в системі обліку підприємства, отже результати обробки та аналізу облікових даних дозволяють розробити оптимальні управлінські рішення для мінімізації ризиків та загроз економічній безпеці підприємства. Налагодження ефективного взаємозв'язку облікового та інформаційного контенту забезпечить

ефективний менеджмент та належний рівень економічної безпеки бізнес-суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені достатньо активно досліджують питання, пов'язані з економічною безпекою, в тому числі в контексті її інформаційного забезпечення. Фахівчиня Коптєва Г.М. зазначає, що в сучасних умовах підприємництва «зростає потреба підприємств в отриманні якісної, достовірної та оперативної внутрішньої та зовнішньої інформації, що є об'єктом економічної безпеки» [3]. Підтримуємо думку фахівчині Штангрет І., що «інформація виступає основним ресурсом активності суб'єктів безпеки, ефективно застосування якого уможливило збереження підконтрольності над усіма внутрішніми процесами та своєчасне реагування на зміну впливу ключових загроз» [6]. Інформаційний простір щодо підприємницьких процесів забезпечує система обліку. На цьому акцентують увагу вчені Поліщук О.М. та Мельник В.В., відзначаючи, що «інформаційним ресурсом підтвердження обліково-фінансової складової системи економічної безпеки підприємства є саме облікова система» [5].

Питанням, пов'язаними з важливістю облікового ресурсу для потреб управління на підприємстві, присвятили свої дослідження вчені Гудзенко Н.М., Шевчук О.Д., які наголошують на «забезпеченні управління обліковою інформацією для прийняття управлінських рішень та належного рівня захисту майна підприємства від прояву негативних факторів» [1]. Для потреб формування прийнятного рівня економічної безпеки підприємства фахівці Замлинський В.А., Волошина О.В., Степаненко С.В. розглядають облік як «важливий інструмент управління» [2]. Вчені наголошують, що «бухгалтерський облік є одним з дієвих інструментів у стабілізації будь-якої економічної діяльності» [2].

Облікову інформацію фахівці Поліщук О.М., Мельник В.В. [5] визначають як внутрішній ресурс забезпечення належного рівня економічної безпеки суб'єкта підприємства. Водночас фахівці Мачак Т.О., Дубина О.Л. та Юрченко С.В. наголошують на важливості захисту обліково-інформаційного ресурсу, адже, на думку вчених, «забезпечення безпеки інформації є необхідною умовою для забезпечення економічної безпеки підприємства та успішної діяльності будь-якого сучасного підприємства» [4]. Отже, фахівці спрямовують свої дослідження на підвищення ефективності обліково-інформаційного забезпечення економічної безпеки суб'єкта підприємництва.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення місця обліково – інформаційного ресурсу в системі економічної безпеки та розробка рекомендацій з оптимізації інформаційного забезпечення для потреб менеджменту суб'єкта підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інформаційний простір щодо діяльності суб'єкта підприємництва включає в себе облікові дані та результати їх обробки за допомогою різноманітних аналітичних інструментів. Обліковий та інформаційний контент є взаємопов'язаними та взаємозалежними, їх синергія забезпечує виконання цілого комплексу завдань (рис. 1).

Облікові дані фіксують інформацію про фінансовий стан підприємства, бізнес-процеси, що впливають на стан економічної безпеки підприємства, та є основою аналітичних процедур для потреб пла-

нування та прогнозування заходів для запобігання загрозам та ризикам бізнесу. Точність облікових даних чинить вплив на ефективність прийнятих управлінських дій і дозволяє підвищити рівень економічної безпеки підприємства. Доцільним є застосування діджитал – технологій для формування ефективного інформаційного простору, адже діджитал технології спрощують процес формування облікових даних та дозволяють застосувати ефективний економіко-математичний функціонал для аналітичних процедур в системі менеджменту підприємства.

Відзначимо, що економічна безпека включає в себе фінансову складову, тому перед менеджерами стоїть завдання контролювати фінансові потоки суб'єкта підприємства. Моніторинг фінансових потоків забезпечує система обліку, адже в обліку формується інформація щодо обсягів доходів і витрат підприємства, а також розміру його дебіторської заборгованості та зобов'язань. Ця інформація дозволить виявити потенційні загрози й ризики фінансовій стабільності підприємства та своєчасно розробити заходи для запобігання негативному впливу цих загроз.

Можемо узагальнити, що точні та своєчасні облікові дані є базою для аналітичних розрахунків в процесі прогнозування ризиків та планування заходів для запобігання їх впливу. Якісний інформаційний контент, отриманий в результаті застосування висококваліфікованого аналітичного інструментарію, дозволяє оцінити можливі економічні, фінансові, ринкові ризики та розробити ефективну стратегію забезпечення необхідного рівня економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності бізнес – середовища.

Важливою складовою системи менеджменту суб'єкта підприємництва є оптимізація обліково-інформаційного ресурсу для потреб захисту від ризиків та загроз бізнес-середовища. Оскільки саме облік забезпечує менеджерів інформацією для аналітичних розрахунків в контексті виявлення фінансових та інших ризиків, важливим є якість облікової інформації, зокрема, облікові дані мають бути точними, своєчасними і структурованими з огляду на потреби системи менеджменту. Також доцільним є систематизація облікових даних як складової єдиного інформаційного простору, що дасть можливість доступу менеджерів до необ-

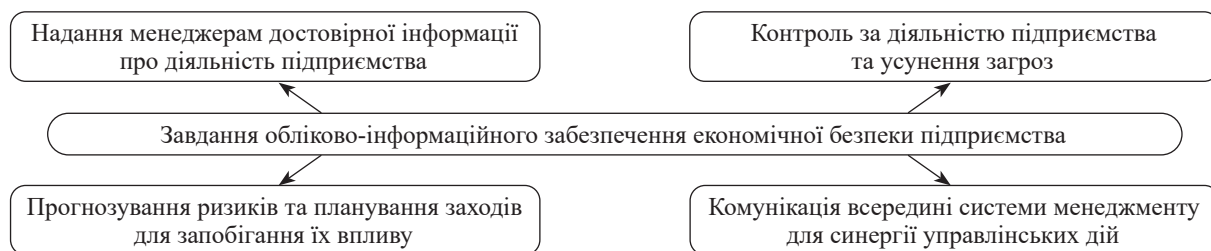


Рис. 1. Узагальнені завдання обліково-інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: сформовано авторами



Рис. 2. Алгоритм оптимізації обліково-інформаційного ресурсу для потреб менеджменту суб'єкта підприємництва

Джерело: сформовано авторами

хідної інформації з огляду на актуальні запити. В умовах діджиталізації бізнесу доцільним є використання спеціалізованих технологій для формування інформаційного ресурсу шляхом автоматизації облікового процесу, аналітичних процедур та системи менеджменту в єдиній комп'ютерній програмі. Наразі IT-технології пропонують спеціалізовані інструменти для потреб управління, зокрема, штучний інтелект, Data Science – технології, Big Date тощо, що в свою чергу вимагає підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з обліково-інформаційним ресурсом в контексті економічної безпеки суб'єкта підприємництва.

Вважаємо доцільним зазначити необхідність моніторингу та контролю за якістю обліково-інформаційного ресурсу. Внутрішній аудит облікових даних покликаний виявити порушення договірних відносин, законодавства в сфері оподаткування, зловживання тощо. Такі недоліки в системі обліку чинять негативний вплив на стан фінансово – економічної безпеки, оскільки тягнуть за собою фінансові ризики, пов'язані зі штрафними санкціями. Також моніторинг дозволяє своєчасно виявляти загрози інформаційній безпеці, зокрема, випадки кібершахрайства, витік інформації тощо.

Узагальнюючи вищевикладене, відзначимо важливість розробки певної системи дій формування ефективного обліково-інформаційного ресурсу та його оптимізації для забезпечення необхідного рівня економічної безпеки суб'єкта підприємництва (рис. 2). Підвищення ефективності обліково-інформаційного ресурсу позитивно вплине на обґрунтованість прийняття управлінських

рішень, зниження негативного впливу ризиків й загроз та зміцнення фінансово-економічної безпеки суб'єкта підприємництва.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Обліково-інформаційне забезпечення відіграє важливу роль в формуванні економічної безпеки суб'єкта підприємництва. Система обліку забезпечує менеджерів підприємства достовірною, повною та своєчасною інформацією в процесі прийняття обґрунтованих управлінських рішень для потреб моніторингу ризиків та загроз фінансовій стійкості суб'єкта підприємництва, а також розробки заходів для мінімізації їх негативного впливу на економічну безпеку бізнесу. Отже, обліково-інформаційний ресурс є ефективним інструментом забезпечення конкурентоспроможності, стабільності та фінансової стійкості в актуальних умовах бізнесу, тому важливим є оптимізація інформаційного забезпечення для потреб менеджменту суб'єкта підприємництва. На рівень економічної безпеки підприємства чинять позитивний вплив заходи захисту інформаційного простору, застосування спеціалізованого діджитал-інструментарію, високий рівень компетентності фахівців менеджменту, налагодження синергії інформаційних ресурсів на всіх рівнях управління, що дозволяє мінімізувати ризики та загрози бізнес-середовища, а також забезпечить фінансову стабільність суб'єкта підприємництва. Перспективою подальших досліджень є розробка концептуальної моделі управління фінансово-економічною безпекою в контексті її інформаційної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гудзенко Н.М., Шевчук О.Д. Особливості організації бухгалтерського обліку та контролю у забезпеченні економічної безпеки підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 810–815. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/164.pdf> (дата звернення: 24.10.2024).
2. Замлинський В.А., Волошина О.В., Степаненко С.В. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 56–61. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/ujae_2024_r01_a9.pdf (дата звернення: 24.10.2024).
3. Коптева Г.М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4 (115). С. 85–90. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/17.pdf (дата звернення: 20.10.2024).

4. Мачак Т.О., Дубина О.Л., Юрченко С. В. Інформаційне забезпечення управління системою економічної безпеки підприємства та його удосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-66> (дата звернення: 20.10.2024).

5. Поліщук О.М., Мельник В.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення обліково-фінансової складової системи економічної безпеки аграрних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Випуск 74. С. 221–226. URL: http://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/35.pdf (дата звернення: 24.10.2024).

6. Штангрет І.А. Інформаційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки промислового підприємства в умовах цифрової трансформації економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Випуск 4 (41). С. 110–115. URL: https://easterneurope-ebm.in.ua/journal/41_2023/19.pdf (дата звернення: 20.10.2024).

REFERENCES

1. Hudzenko, N. M., & Shevchuk, O. D. (2017). Osoblyvosti orhanizatsii bukhholderskoho obliku ta kontroliu u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Peculiarities of the organization of accounting and control in ensuring the economic security of enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 17, 810–815. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/164.pdf> (accessed October 24, 2024). [in Ukrainian].

2. Zamlinskyi, V. A., Voloshyna, O. V., & Stepanenko, S. V. (2024). Oblikova polityka i ekonomichna bezpeka v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Accounting policy and economic security in the enterprise management system]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 1 (9), 56–61. Available at: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/ujae_2024_r01_a9.pdf (accessed October 24, 2024). [in Ukrainian].

3. Koptieva, H. M. (2020). Informatsiine zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv pidpriemstva torhivli [Information provision of economic security of business processes of a trade enterprise]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economy and entrepreneurship*, 4 (115), 85–90. Available at: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/17.pdf (accessed October 20, 2024). [in Ukrainian].

4. Machak, T. O., Dubyna, O. L., & Yurchenko, S. V. (2024). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva ta yoho udoskonalennia [Information management of the economic security system of the enterprise and its improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-66> (accessed October 20, 2024). [in Ukrainian].

5. Polishchuk, O. M., & Melnyk, V. V. (2022). Informatsiino-analytychne zabezpechennia oblikovo-finansovoi skladovoi systemy ekonomichnoi bezpeky ahrarnykh pidpriemstv [Informational and analytical support of the accounting and financial component of the system of economic security of agrarian enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 74, 221–226. Available at: http://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/35.pdf (accessed October 24 2024). [in Ukrainian].

6. Shtanhret, I. A. (2023). Informatsiine zabezpechennia rozvytku systemy ekonomichnoi bezpeky promysloвого pidpriemstva v umovakh tsyfrovoy transformatsii ekonomiky [Information support for the development of the economic security system of an industrial enterprise in the conditions of digital transformation of the economy]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 4 (41), 110–115. Available at: https://easterneurope-ebm.in.ua/journal/41_2023/19.pdf (accessed October 20, 2024). [in Ukrainian].

Olga Chernetska, Olga Gubaryk, Bohdan Fedoryshyn, Yevhen Sirenko, Dnipro State Agrarian and Economic University. *The place of the accounting and information resource in the system of economic security of the enterprise entity*.

Annotation. The purpose of the article is to determine the place of the accounting and information resource in the system of economic security and to develop recommendations for optimizing information support for the needs of the management of the business entity. **Research methodology.** The announced goal was achieved on the basis of a systematic approach using the methods of analysis, synthesis, formalization, description, and logical generalization. **Findings.** The role of accounting and information provision in the formation of the economic security of the business entity is emphasized. The task of accounting and information support in the process of forming the economic security of the enterprise is summarized. Attention is focused on providing enterprise managers with reliable, complete and timely information in the process of making informed management decisions for the needs of monitoring risks and threats to the financial stability of the business entity, as well as developing measures to minimize their negative impact on the economic security of the business. Attention is paid to the expediency of using specialized technologies for the formation of an information resource in business. The accounting and information resource is defined as an effective tool for ensuring competitiveness, stability and financial stability in current business conditions. The importance of optimizing information support for the needs of the management of the business entity is emphasized. The factors of economic security have been determined, which became the basis of the proposed algorithm of actions to optimize information support for the needs of managers of the business entity. **Practical value.** The proposed measures for the protection of the information space, the use of specialized digital tools, a high level of competence of management specialists, and the establishment of synergy of information resources at all levels of management will minimize the risks and threats of the business environment, as well as ensure the financial stability of the business entity. The development of a conceptual model of financial and economic security management in the context of its informational component is defined as the perspective of further research.

Keywords: accounting resource, information support, economic security, risks, business entity, analytical tools, management solutions, optimization.